

De ENGEL in het warenhuis

**Verteltheater
met muziek**

De ENGEL in het warenhuis

naar de tekst van Aart Romijn uit Klein drieluik voor kerst

Manjo Joosten *Verteller en script*

Muziek en liedjes Paul de Ridder

Marjolein Baars *spelbegeleiding*

Ontwerp en illustratie Marcel Janssen

Met dank aan de Iona Stichting en alle mensen
die dit project met hun schenkingen ondersteund hebben.

www.manjojoosten.nl

Manjo Joosten *verhalenverteller en voordrachtskunstenaar*

Studie Akademie voor expressie door woord en gebaar Utrecht en Alnushochshule Alfter. Hij heeft diverse soloprogramma's uitgebracht en meegewerkt in projecten die literaire theater- en vertelprogramma's uitbrachten. De vakken spraak, drama en vertellen verzorgde hij aan de Vrijeschool Pabo in Leiden.

'Over de samenwerking met Paul kan ik zeggen: wat een aanvulling en verrijking geeft hij met zijn muzikale inbreng. Hij weet steeds het juiste instrument te kiezen, passende sferen te creëren en de liedjes die hij schrijft zijn pareltjes'
'Marjolein, weet steeds de zeilen te verzetten zodat het schip weer verder vaart. Concreet in aanwijzingen en zoekend naar de balans tussen vorm en spel.'

Paul de Ridder djembédocent, zanger-liedjesschrijver

Na de Pabo, schoolmuziek in Amsterdam en Alkmaar. Programmamaker en muzikant/componist bij KRO jeugd- en schoolradio, 20 jaar muziektherapeut bij Arta-Lievegoed.

Als muzikant en componist aan diverse (vertel)theater- en euritmieproducties meegewerkt.

'De programma's waarin ik met Manjo heb samen gewerkt waren altijd motive-rend en stimulerend. Waren het aanvankelijk verhalen met muziek erbij, gaande-weg ontwikkelden ze zich tot een vorm van totaaltheater. Hij respecteert mijn expertise en kan adequate voorstellen doen die het verhaal als geheel naar een volgend niveau tillen. De gelaagdheid en subtiele humor in deze voorstelling zijn voor mij als muzikant een heerlijke bron van inspiratie.

Marjolein Baars theatermaker, trainer en coach

Studeerde mime aan de Amsterdamse Hogeschool voor Kunsten. Speech and drama aan het Emerson College UK. Ze heeft zich gespecialiseerd in de Michael Chekhov acteertechniek,

Ze houdt van humorvolle benaderingen en ontwikkelt participatieve projecten rondom maatschappelijke vraagstukken.

Ik ontmoette Manjo in 1989 bij een training spraakvorming. Manjo en ik hebben in verschillende hoedanigheden samengewerkt: als collega's in opleidingen en als spelbegeleidster in o.a. de voorstellingen Hans en Sophie en Op weg met Tobias.

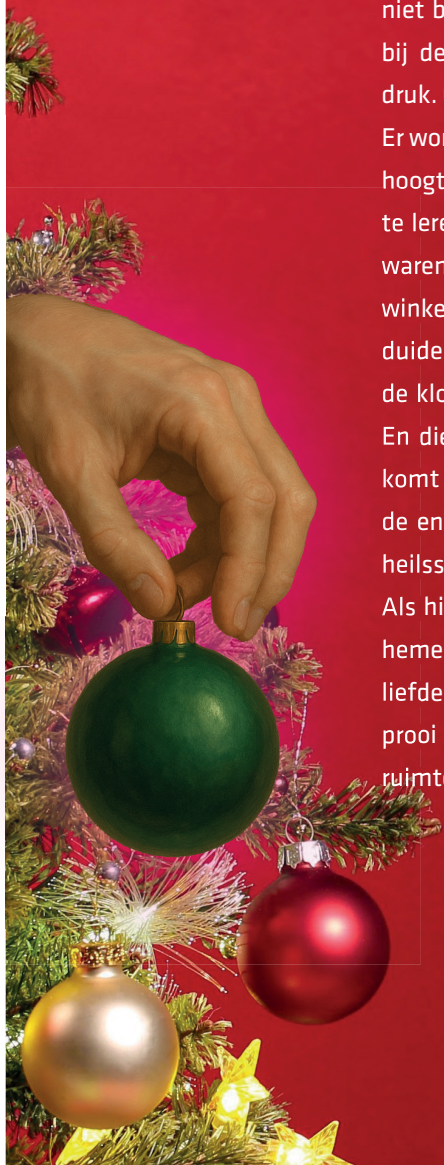
Wij delen de humor en liefde voor het theatrale. Manjo is een echte woord-man en verteller in hart en nieren en ik houd van maken, spelen, clowneske zin en onzin. In dit stuk mogen we weer genieten van het samenwerken en creëren, de eigenheid van Manjo en Paul tot hun recht laten komen, het vinden van waar 'het Licht geboren wordt' in ieder mens. Het tot leven brengen van dit verhaal met lichtheid is een feest.

De ENGEL in het warenhuis

Aart Romijn (1907–1996) was een schrijver die het gewone leven gebruikte om iets wezenlijks te vertellen. Zijn werk is nooit zwaar of moraliserend. Romijn geloofde dat een verhaal pas raakt wanneer het eenvoudig, eerlijk en dicht bij de werkelijkheid blijft. Daarom wilde hij zijn lezers niet alleen een mooi verhaal bieden, maar hen ook uitnodigen om stil te staan bij hun eigen manier van leven – zonder grote woorden of belerende boodschappen. Die benadering is goed terug te zien in zijn kerstverhaal *De Engel in het warenhuis*. Hierin plaatst hij een engel in de drukte van een modern warenhuis, midden in de kersthectiek. Door de ogen van deze engel laat Romijn zien hoe de kerstgedachte soms ondergesneeuwd raakt, maar toch nog opduikt in kleine momenten van eenvoud en medemenselijkheid. Zoals in al zijn werk laat Romijn het verhaal zelf spreken, en nodigt hij de lezer uit om de betekenis van Kerst op een persoonlijke manier te (her) ontdekken.

Het verhaal

Een luchtige vertelling over de lotgevallen van de engel Gustaaf die verslag moet uitbrengen aan God over de wijze waarop mensen Kerst vieren. God heeft de mensen onvoorwaardelijk lief en ook in de hemel wordt ieder jaar Kerst voorbereid o.a. door de engelenkoren die ervoor repeteren. Toch zijn er ook engelen die gezien het gedrag van de mens niet begrijpen dat God de mens lief blijft hebben: stilstaan bij de aanleiding van het kerstfeest staat immers onder druk. Ook de jonge engel Gustaaf heeft zo zijn bedenkingen. Er wordt besloten hem naar de aarde te sturen om zelf polshoogte te nemen in de hoop zo de voorkeur van God beter te leren begrijpen. Als de engel is neergedaald in een groot warenhuis wordt hij overspoeld door drukte: lange rijen, winkelende mensen met haast, koopdrang en personeel dat duidelijk overbelast is. Kerst lijkt vooral een wedstrijd tegen de klok. Gustaaf kijkt vooral, verwondert en leeft stil mee. En die stille aanwezigheid laten de mensen die hij tegenkomt niet onberoerd. Hij ontmoet o.a. in de sfeervol versierde en verlichte kerstomgeving de Kerstman, een leger des heilssoldaat, een meisje, en de directeur van het warenhuis. Als hij weer teruggekeerd is naar de grazige weiden van de hemelse gewesten, stelt God hem de vraag of Gustaaf Gods liefde voor de mensen heeft begrepen of niet? Zijn ze ten prooi gevallen aan uiterlijkheden van het feest of is er nog ruimte voor het mysterie ervan?

Repertoire

Met de verteltheatervoorstelling *'De Engel in het warenhuis'* markeer ik mijn 40 jarig jubileum als verhalenverteller en voordrachtskunstenaar.

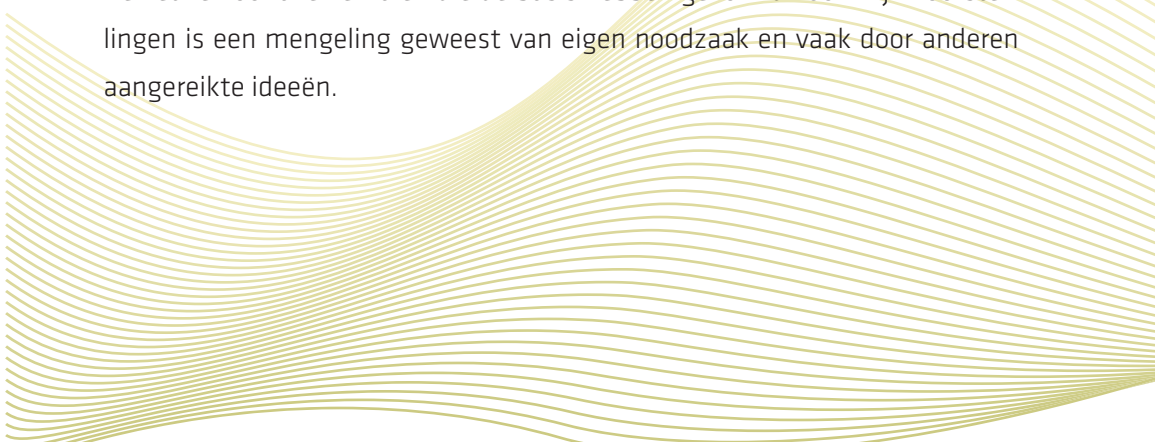
Een oud-collega drukte mij het verhaal in de hand met de opmerking. 'Ik zie jou er wel iets mee gaan doen'. En dat is niet de eerste keer dat dat mij is overkomen. Hetzelfde gebeurde bij *'Christus en de Grootinquisiteur'* Het verschil is dat het toen nog 10 jaar duurde voordat ik het oppakte en bij dit verhaal heb ik er geen gras over laten groeien.

Bij *'Christus en de Grootinquisiteur'* speelde, naast het feit dat ik niet meteen tijd en ruimte vond, ook een aarzeling mee om zo expliciet het Christelijke als onderwerp te nemen en dan nog wel in de titel ook. Ouder en mogelijk wat wijzer weet ik dat het bij mijn zoektocht hoort en dat kan ik niet scheiden van de werken die ik maak.

Zo ook bij de voorstelling *'Hans en Sophie'* over het studentenverzet in Duitsland. Zij schreven, met gevaar voor eigen leven, pamfletten om mensen inzicht te bieden wat er gaande was tijdens WO II. Toen ik een boekwinkel binnenliep, wanhopig op zoek naar een verhaal voor de Michaëltijd, keek de verkoopster me aan en pakte direct het boekje *'Sophie Scholl'*. De rest is geschiedenis.

Tijdens een interview voor het antroposofische maandblad *Motief*, werd gaandeweg duidelijk dat ik een *'Christus-zoeker'* ben, zij het niet in kerkelijke zin. Het thema bleek als een rode draad door al mijn voorstellingen te lopen.

De keuze voor alle verhalen die de basis hebben gevormd voor mijn voorstellingen is een mengeling geweest van eigen noodzaak en vaak door anderen aangereikte ideeën.

De weg

Als 8-jarige gaf de frater mij een bundel met gedichten van Guido Gezelle.

Nadat de school uit was, rende ik naar huis en dompelde me onder in de hoor-
spelen op de radio. De voorloper van een mediaverslaving? 'Kom, ga nu buiten
spelen', riep mijn moeder. 'Nee, nog even ma, nog even....'.

In de Nederlandse les moesten we gedichten analyseren en het verwarde me
omdat we het helemaal niet hadden over het gevoel dat ik bij poëzie kreeg...
Het is toch fantastisch dat je in de 70'ger jaren van de vorige eeuw kon zeg-
gen 'Ik studeer aan de Akademie voor expressie door woord en gebaar....'

En ik hoorde de directeur op de eerste dag nog zeggen: "Vanaf nu zijn jullie
allemaal kunstenaars!" Wat heb ik genoten van het bad vol creativiteit en
spelen met anderen en met wat er maar voor handen was... Alles kon en alles
mocht....

Nadat ik uit die roes was ontwaakt realiseerde ik me dat ik niet gevonden had
waar ik naar zocht: de wereld achter het woord....

En toen diende zich daar opnieuw een opleiding aan: Alanus Hochschule für
Sprachgestaltung und dramatische Kunst. En daar kreeg je niet het gevoel
kunstenaar te zijn vanaf de eerste dag. Op dit conservatorium voor het spre-
ken kon ik de hele dag met mijn stem en taal aan het werk en gaandeweg
werd het mysterie van het woord aan me ontsluitend...

Ik leerde er mijn instrument zo te verfijnen dat ik het in kon zetten om te luis-
teren, waar te nemen en in te leven....

Ik heb me kunnen uitleven en inleven en sindsdien bouw ik aan de brug die
beide verbindt.

Het engelwezen

Kunnen we zeggen dat we nu zo ver zijn dat we ons hebben losgemaakt van clichébeelden die we hebben van een engelwezen?

Bij het maken van deze voorstelling stonden we voor de grote uitdaging te voorkomen dat het te stichtelijk zou worden, te kerkelijk en ook geen statement van mijn overtuiging.

Wel geestelijk-spiritueel want dat is waar ik voor sta en dat is in de meeste van de voorstellingen die ik heb gemaakt een belangrijk thema is.

Het beeld van de engel is in mijn ogen nog steeds aansprekend: transparant, nabij, zuiver...

Het spreekt meteen tot de verbeelding en verwijst naar het bestaan van een nog niet zichtbare wereld.

Gustaaf krijgt van God, als beeld voor de scheppende kracht, de opdracht zelf te ervaren waarom het belangrijk is dat God de mensen onvoorwaardelijk lief heeft. Ook of er tekenen zijn dat ze iets ondernemen met het door hem geschonken vermogen (Gods wilsbesluit) om te groeien naar zijn beeld en gelijkenis opdat we zelf scheppende wezens worden. Wat de betekenis hiervan is en daar invulling aan geven is een opgave die de mens in vrijheid kan vervullen.

Bij de personen die Gustaaf ontmoet, wordt iets in hun wezen aangeraakt. Dat te benoemen is lastig maar het gaat in de richting van het tijdloze in hen. Een potentie die mogelijk verwijst naar dat wilsbesluit van God en engelen zijn de boden, de helpers.

De ontmoeting tussen mensen kan een vrije religieuze ervaring zijn.